

VRTNAR.

List s podobami za šolsko vrtnarstvo, vrtnarstvo sploh
in za sadjarstvo.

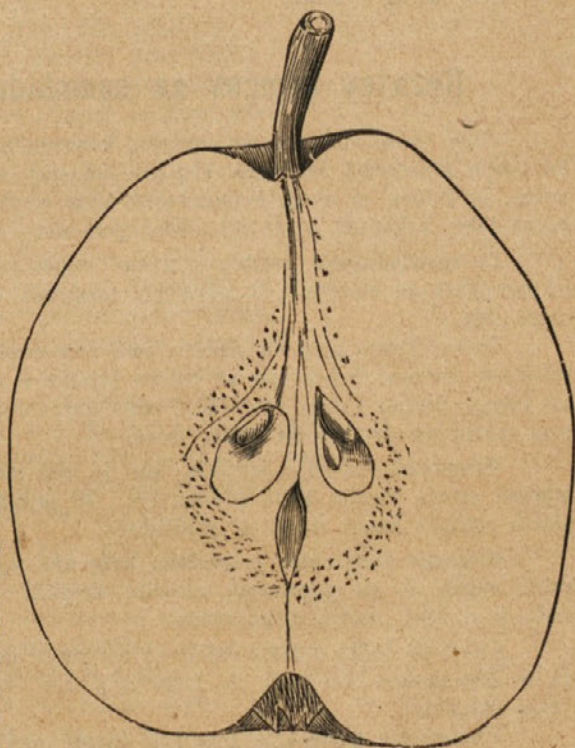
Št. 23.

V Ljubljani, 15. decembra 1892.

Letnik V.

Zimska tehantovka.

Izmed žlahtnih hrušek je zimska tehantovka zelo priporočena, in sicer iz mnogih vzrokov, najbolj pa zato, ker je zelo pozno zrela in pride na trg ob času, ko je sadje zelo drago. Tehantovka je zelo rodna, le to je, da zahteva dobra, vlažna tla in južno lego. Plod je velik ter v obče jajčaste oblike, kakeršnega kaže podoba 34. v prerezu. Pecelj je močan, srednje dolg, lesnat in pritrjen precej globoko v hruški. Koža tehantovke je zelena, pozneje rumenkasto-zelena, nekoliko rjasta in na solčni plati rjavo-zardela. Meso je fino, rumenkasto-belo, sočno, okoli peškovja malo zrnasto ter slastnega sladkega okusa. Tehantovko je obrati pozno v oktobru, zori pa šele meseca januarija do marcija in se dolgo drži, če je hranjena na hladnem, suhem kraju. Drevo raste krepko, uspeva posebno dobro na divjaku in je tudi sposobno za brajčno vzgojo vsake vrste, posebno v zavetnih legah. Mi prav toplo priporočamo to vrsto našim sadjarjem.

Gnojenje z apnom na vrtu.

Na vrtu je tudi dobro gnojiti z apnom, mnogokrat še bolj nego na njivi, kjer se ne odvzame z žetvijo toliko snovi. Apno ni le povrtnim rastlinam neob-

hodno potrebno živilo, ampak ono tudi razkrajaja v zemlji se nahajajoče redilne snovi in pospešuje s tem rast zelenjadi. Na vrtu je velika množica lahko raztopljivih in rastlinam prihodnih živil še dokaj potrebnejša nego na njivi, ker od povrtne zemlje veliko več zahtevamo nego od poljske. Na vrtu hočemo pridelati velike množice rastlin v kratkem času, in zato je neobhodno potrebno, da imajo rastline obilno zalogo lahko použitnih živil. Iz tega sledi, da je tudi na vrtu dobro ob gotovih časih gnojiti z apnom. Prav primerno se na vrtu gnoji s Tomasovo žlindro, ker ima v sebi razen velike množice apna tudi veliko fosforove kisline, katere hlevskemu gnoju primankuje. Ni je povrtne rastline, ki bi tega gnoja s pridom ne vzprejela. Pridelki pa so po takem gnojenju tudi nekoliko boljši, posebno velja to o sadji, zato ne smemo zamuditi tudi v sadovnjaku gnojiti s tem gnojem. Tomasovo žlindro skoraj vsak čas lahko rabimo, bodisi po zimi ali pomladi pri prekopavanju, kakor tudi na posameznih gredah po leti; najboljše je pa seveda gnojiti pozno jeseni ali po zimi. Skoraj vselej se bode pokazalo, da s Tomasovo žlindro pridelamo več, in sicer bodisi zelenjadi ali pa sadja. Pri gnojenju z apnom pa nikar ni zabiti, da se redilne snovi hitro pretvorijo in porabijo, zato moramo tako gnojeno zemljo ob enem dobro gnojiti z drugim, zlasti s hlevskim gnojem, če ne vrt kmalu opeša. Fosforova kislina in dušik so redilne snovi, katerih mora biti vedno dovolj v zemlji.

Rezatev cepičev za spomladanjsko cepitev.

Cepič imenujemo on del drevesa, katerega odložimo od maternega debla in ga potem prenesemo na drugo. Cepljeni del spoji se z deblom, na katero je prenesen, in dobiva od njega hrano, kakor hitro se mu priraste. Cepič raste potem ravno tako, kakor da bi ne bil nikdar prenesen.

Za spomladanjsko cepitev potrebne cepiče režemo, kadar miruje rast, torej od novembra do marcija. Ob navadnih razmerah rabijo za cepiče poganjki zadnjega leta.

Drevo, katero nam da cepičev, imej vsa svojstva, katerih treba prihodnjemu mlademu drevesu. Nikdar pa ne režimo cepičev s slabotnega, bolehnega, rakavega ali takega drevja, katero rodi slabo sadje, ker s cepiči prenesemo vsa slaba svojstva maternega drevesa na mlado drevo.

Mnogokrat slišimo o izvržkih, kar je tudi resnično. Te izvržke pripisujejo starosti drevja, vendar ni to povsem res. Mi menimo, da prihajajo ti izvržki od slabih cepičev, kateri rabijo za pomnožitev.

Sadnemu drevju laže preprečimo kako zlo, nego je zdravimo, zato svetujemo rabiti cepiče le od popolnoma zdravih, krepkih, bujno rastočih dreves, katerih sadje je v vseh obzirih dobro rabno.

Akoravno lahko režemo cepiče od novembra do marcija, vendar sta najboljša za to delo meseca januarij in februarij, ker cepiče izza tega časa laže bolj varno shranimo.

Vendar smo mnogokrat prisiljeni cepiče prej rezati, kar pa seveda nič ne škodi, ako jih pravilno shranimo. Rezatev cepičev je pa zavisna tudi od podnebnih razmer. Kolikor prej se rast vzbudi, toliko prej tudi reži cepiče. To velja tudi, ako se je bati, da poškoduje zimski mraz poganjke. Vse cepiče, katere shranimo za cele tedne ali celo mesece, moramo na vsak način prej rezati, predno začne drevje iti v mezo. Poganjki, kateri imajo že napeto popje, morajo se kot cepiči precej porabiti.

Domovina vrtnih rastlin.

(Dalje in konec.)

II. Azija.

Kakor ima dosti rastlin pridevek „europaeus“, tako jih nahajamo tudi veliko s splošnim pridevkom „asiaticus“, na pr.

Ranunculus asiaticus (azijska zlatica).

Drugi pridevki značijo zopet cele pokrajine ali države (a), mestne okoliše (b) ali gorovja in reke (c), koder je iskati prvotne domovine navedenim rastlinam, na pr. :

- a) *Primula chinensis* (kitajski jeglič).
- Euonymus japonica* (japonska trdolesnica).
- Ranunculus persicus* (perzijska zlatica).
- Fragaria indica* (indijska jagoda).
- Primula turkestanica* (turkestarski jeglič).
- Campanula sibirica* (sibirska zvončica).
- „ *davurica* (davurska-sibirska-zvončica).
- Sedum camtschaticum* (kamčadalski bradavičnik).
- Begonia malabarica* (malabarska begonija).
- Athenus arabica* (arabski žabjak).
- Aralia caschmerica* (kašmirska aralija).
- Potentilla nepalensis* (nepalski petoprstnik).
- Hydrangea mandshurica* (mandžurska hortensija).
- Ricinus cambodgensis* (ricinus iz Kambodže).
- Rosa bengalensis* (bengalska vrtnica).
- Ricinus philippinicus* (filipinski ricinus).
- Astrogalus sachalinensis* (sahalinski grahovec).
- Musa sumatrana* (muza s Sumatre).
- Plumbago zeylanica* (cejlonska olovica).
- b) *Perilla nankinensis* (perila iz Nankinga).
- Nelumbium pekinense* (nelumbij iz Pekinga).
- Lychnis chalcidonica* (kalcedonska lučica).
- Nigella damascena* (črnuha iz Damaska).
- c) *Doronicum caucasicum* (kavkaški divjakovec).
- Polemonium himalayense* (himalajska jesenovka).
- Astragalus thianschanicus* (tiančanski grahovec).
- Dracocephalum altaense* (altajska zmajeglavka).
- Ligustrum amurense* (amurska kalina).

III. Afrika.

- a) *Ricinus africanus* (afriški ricinus).
- Linaria maroccana* (marokanska madronšica).
- Amaranthus abyssinicus* (abisinski trator).
- Hedera algeriensis* (algijski bršljan).
- Achyllea aegyptiaca* (egiptovski rman).
- Calla aethiopica* (etijopska kala).
- Erica caffra* (kaferska resa).
- Matricaria capensis* (kapska kamilica).
- Myosotis azorica* (azorska potočnica).
- Malva mauritiana* (mavricijski slezenovec).
- Astragalus canariensis* (kanarski grahovec).
- b) *Ferula tingitana* (paličnjak iz Tangera).
- Nymphaea zanzibariensis* (lokvanj iz Zanzibara).

- c) *Puschkinia libanotica* (Puškinija z Libanona).
Salvia nilotica (kadulja z Nila).

IV. Amerika.

- Hepatica americana* (ameriški jetrnik).
 a) *Sedum mexicanum* (mehikanski bradavičnik).
Solanum texanum (teksanski razhudnik).
Lilium canadense (kanadska lilija.)
Escholtzia californica (kalifornijska ešoleija).
Erysimum arkansanum (arkanska hederika).
Cerastium pensylvanicum (penzilvanska smiljka).
Ricinus brasiliensis (brazilijski ricinus).
Helianthus peruvianus (peruvianska solnčnica).
Lupinus guatemalensis (gvatemalski volčji bob).
Apium chilense (čilska zelena).
Begonia boliviensis (bolivijska begonija).
Calycanthus floridus (floridski jabolčnik).
Geum magellense (magelanska razvica).
 b) *Sagittaria montevidensis* (streluša iz Montevidea).
Asclepias curassavica (asklepija iz Kuracaa).
 c) *Helianthus missuricus* (misurska solnčnica).

V. Avstralija.

Avstralija je mej našimi vrtnimi rastlinami najslabše zastopana, le v obče imajo nekatere iz Avstralije došle rastline njen pridevek, na. pr.

Succisa australis (avstralski hudičev odgriz).

Corypha australis (avstralska pahljasta palma) i. dr.

Rajko Justin.

Vrtnarske raznoterosti.

Vrtnice. Nekateri mislijo, da se s tem varujejo vrtnični grmi, če posamični cvetovi popolnoma odeveto. To pa ni res, ker cvet baš tedaj, ko se jame osipati, rastlini odteguje največ hrane. Zatorej naj se cvetovi odtrgajo, kadar so najlepši, in porabijo za kinč v sobi. Cvet se v sobi, če se ž njim prav ravna, dalje ohrani nego na rastlini sami. Grm pa hitro poganja nove popke in ima nove cvetove.

Kako se kumare dalje časa ohranijo sveže V avgustu ali septembru se poiščejo najlepše in najpopolnejše kumare na prostem in se odrežejo prav pri stebelu, tako da ostane pecelj pri kumari, da se more pozneje nanj obesiti. Kumare se potem v čisti vodi očistijo in posuše. Potem se namažejo z jajčnim beljakom, tako da nobeno mesto na kumari ne ostane nenamazano. Tako namazane kumare se obesijo za peclje na vrvice tako, da se druga druge ne dotikajo. Na ta način se ohranijo kumare sveže do božiča.

Sluznat mošt. Ako mošt postane gost in sluznat ali če se celo vleče, takrat se lahko popolnoma pokvari, zato treba hitro kaj ukreniti. Zdravilo za tak mošt so šiške, katerih se za vsak hektoliter 25 gramov v moko zdrobi in potem vinu primeša. Namesto šišk je dober tudi tanin, katerega se dene na vsak hektoliter 8 gramov.